

BUREAU VOOR DE STAATSSCHULD

Suriname Debt Management Office (SDMO)

Kwartaalverslag

3^e VERSLAG 2024

Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen

31 december 2024

Introductie

Het Bureau voor de Staatsschuld is in 2022 gestart met het kwartaalverslag Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen. Op kwartaalbasis worden de relevante internationale en lokale economische ontwikkelingen gepresenteerd op basis van de meest recente en beschikbare data.

Mocht u na het lezen vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met het Bureau voor de Staatsschuld en wel als volgt: emailadres: info@sdmo.org en telefoon: 597 552644 of 597 552645.

Samenvatting

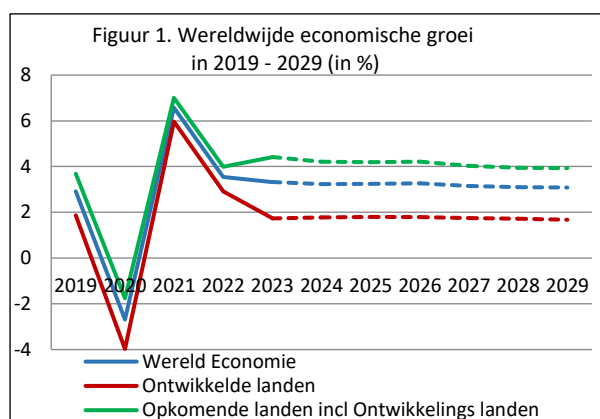
Aan de hand van de meest recente, beschikbare en bijgewerkte statistieken en informatie, evenals de vooruitzichten tot en met eind december 2024, is de analyse gemaakt die als volgt samen te vatten is:

- De schatting van de wereldwijde economische groei van 3,2 procent voor 2024 en 2025 blijft gehandhaafd door het IMF.
- De economische groei voor 2023 is door het ABS vastgesteld op 2,5 procent. Door het Planbureau is de groei voor 2024 geschat op 2 procent en voor 2025 geprojecteerd op 3,6 procent. De groei in 2024 wordt veelal gedragen door de horecasector, de verwerkings- (manufacturen) sector, de agrarische sector, constructie en diverse dienstverleningen. Bij de verwerkingssector leveren hout- en aardolieverwerking een belangrijke bijdrage aan de groei.
- De totale exporten van goederen en diensten blijven een stijgende trend vertonen in de eerste drie kwartalen. In de eerste drie kwartalen van 2024 vertoonde de lopende & kapitaal rekening een overschot, terwijl de financiële rekening een tekort vertoonde. Betalingsbalans- en begrotingssteun van het IMF hebben mede bijgedragen aan de verbetering van de internationale reserve tot USD 1.464 miljoen per ultimo november 2024.
- De depreciatie van de SRD op basis van gemiddelde koersnoteringen is vanaf augustus 2024 zichtbaar. Naast de internationale sterke USD in de laatste maanden van het jaar, zijn de liquiditeiten in omloop gestegen door onder andere verhoogde overheidsuitgaven, daling van overtollige reserves in het bankensysteem. Vervolgens werd het tekort aan vreemde valuta versterkt door de verhoogde vraag van importeurs, met name vanwege de toegenomen inkopen voor het decemberseizoen, terwijl het aanbod door de banken minimaal waren.
- Per eind oktober 2024 bedroeg de jaar op jaar inflatie ca. 10,1 procent. Dit geeft aan een significante daling van inflatie in vergelijking met het vorig jaar.
- Tot en met het derde kwartaal van 2024 bedroeg het financierings- en primaire saldo een overschot van respectievelijk 0,6 om 1,2 procent in percentages van het geschatte bbp voor dit jaar. Per ultimo november 2024 bedroeg de totale staatsschuld USD 3,3 miljard (SRD 116,8 miljard), gelijk aan 92,0 procent van het bbp voor 2023 volgens de wettelijke normen, en 71,5 procent op basis van het geschatte bbp voor 2024.
- In september 2024 werd de paraplu-overeenkomst voor fase II van de schuldherschikkingen met de Club van Parijs ondertekend. Terwijl in het laatste kwartaal de eerste fase van de schuldherschikking met de Exim Bank van China en de herschikking met ICBC afgerond.
- De aanpassing en publicatie van de Wet Spaar en Stabilisatie Fonds Suriname (SSFS) heeft op 30 december 2024 plaatsgevonden.
- In het laatste kwartaal van 2024 heeft Moody's **Rating Bureau** de lange termijn lokale en buitenlandse valuta kredietwaardigheid van Suriname verhoogd van Caa3 naar Caa1 met een positive outlook, terwijl **Standard & Poor's** haar **rating** van vorig jaardecember heeft gehandhaafd op CCC plus met een stable outlook.

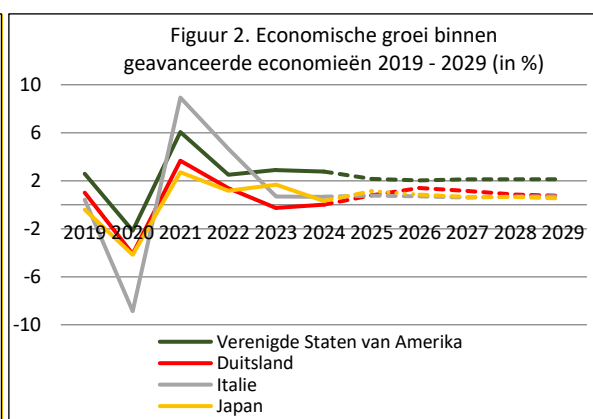
Economische groei en investeringen

Volgens het IMF blijft de schatting van de mondiale economische groei voor 2024 en 2025 wereldwijd op 3,2 procent (figuur 1). De gemiddelde economische groei voor de ontwikkelde landen en opkomend economieën incl. ontwikkelingslanden voor 2024-2025 ligt rond de 1,8 procent en 4,2 procent respectievelijk.

De vooruitzichten voor de Verenigde Staten zijn wat verbeterd, terwijl die voor andere ontwikkelde economieën, met name de grootste Europese landen, zijn verlaagd (figuur 2). De verbeterde vooruitzichten voor de Amerikaanse economie is te danken aan sterkere resultaten in de binnenlandse consumptie en buitenlandse investeringen. De veerkracht van de binnenlandse consumptie is grotendeels het gevolg van robuuste stijgingen in reële lonen (vooral bij huishoudingen met een lager inkomen) en het vermogens-effect.

Bron: IMF, WEO Oktober 2024

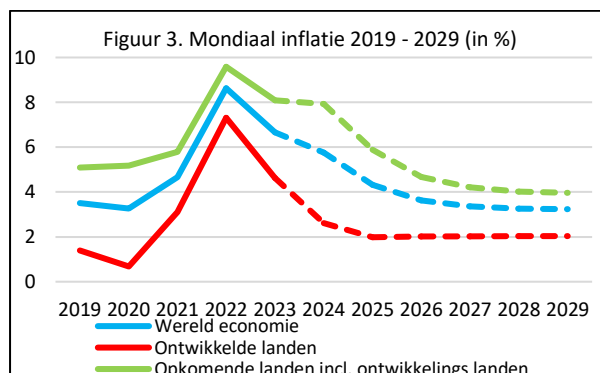

Bron: IMF, WEO Oktober 2024

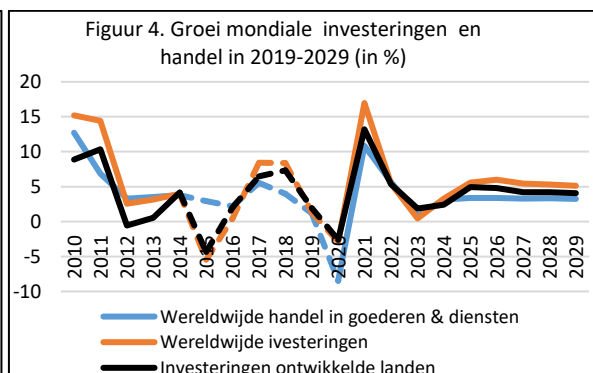
De aanhoudende zwakte in de verwerkings- (industriële) sectoren in de grote Europese landen zoals Duitsland en Italië, leggen een demper op de groei in die landen. De binnenlandse vraag in Italië zal naar verwachting wel positief beïnvloed worden door de Europese Unie gefinancierde nationale herstel- en Veerkrachtplan, terwijl in Duitsland druk is door het overheidsbeleid van fiscale consolidatie en een scherpe daling van de vastgoedprijzen.

Ook in Japan wordt in 2024 een vertraging van de groei verwacht, met een afname die het gevolg is van tijdelijke verstoringen in de toeleveringsketen en het wegvallen van eenmalige factoren die de activiteit in 2023 hebben gestimuleerd, zoals de toename van het toerisme.

Ten opzichte van april is de groeioprognose naar beneden bijgesteld, met 0,6 procentpunt, naar 0,3 procent voor 2024. Dit weerspiegelt een tijdelijke verstoring in de auto-industrie en het basiseffect van historische gegevensherzieningen. Voor 2025 wordt een versnelling tot 1,1 procent voorspeld, waarbij de groei wordt ondersteund door particuliere consumptie dankzij een sterkere reële loongroei.

Bron: IMF, WEO oktober 2024

Bron: IMF, WEO oktober 2024 met bewerkingen van SDMO

De trend van de wereldinflatie zoals dat in de World Economic Outlook van oktober 2024 door het IMF is aangegeven, vertoont een voorzetting van de desinflatie (een afname van inflatie), terwijl de kerninflatie¹ hoog blijft door prijsstijgingen in de dienstensector, gedreven door hogere lonen en kosten van levensonderhoud. Goedereninflatie is gedaald tot nul, ondanks stijgende scheepvaarttarieven. De mondiale inflatie daalt van 6,7 procent in 2023 tot 5,8 procent in 2024 en zal naar verwachting ca. 4,3 procent bedragen in 2025, waarbij inflatie in de geavanceerde economieën sneller afnemen (figuur 3). In opkomende markten blijft inflatie hoog, variërend door regionale factoren zoals valutadepreciatie en weersomstandigheden. Hoewel inflatie voor veel economieën pas in 2025 op doelstelling ligt, blijft de spreiding groot, mede door aanhoudende prijsdruk uit 2024. Uiteindelijk wordt voor de meeste economieën prijsstabiliteit verwacht tegen eind 2025.

Investerings en de groei van de internationale handel in de toekomst zullen een positieve impact hebben op de wereldeconomie. In figuur 4 komt tot uiting dat de groei van zowel de mondiale investeringen als de internationale handel in 2024 en 2025 een opwaartse trend vertonen van ca. 6 procent en 3,4 procent respectievelijk. De groei van de investeringen in de ontwikkelde landen in deze jaren ligt rond de 2 procent.

Een gunstiger scenario voor de mondiale groei dan in de huidige voorspellingen is mogelijk, met name door een sterker herstel van investeringen in de ontwikkelde landen. Publieke investeringen, bijvoorbeeld in de groene transitie, infrastructuur en digitale technologie, kunnen productiviteit en de concurrentiepositie vergroten. Dit kan ook private investeringen stimuleren en leiden tot een hogere groei in de internationale handel. Hoewel dit inflatie kan aanjagen, kunnen de investeringen ook het aanbod vergroten, wat inflatiedruk kan verminderen. Hoe deze investeringen worden gefinancierd, is cruciaal. Bij hogere overheidsfinancieringstekorten in deze landen, kan het proces van inflatiebeheersing door centrale banken worden vertraagd.

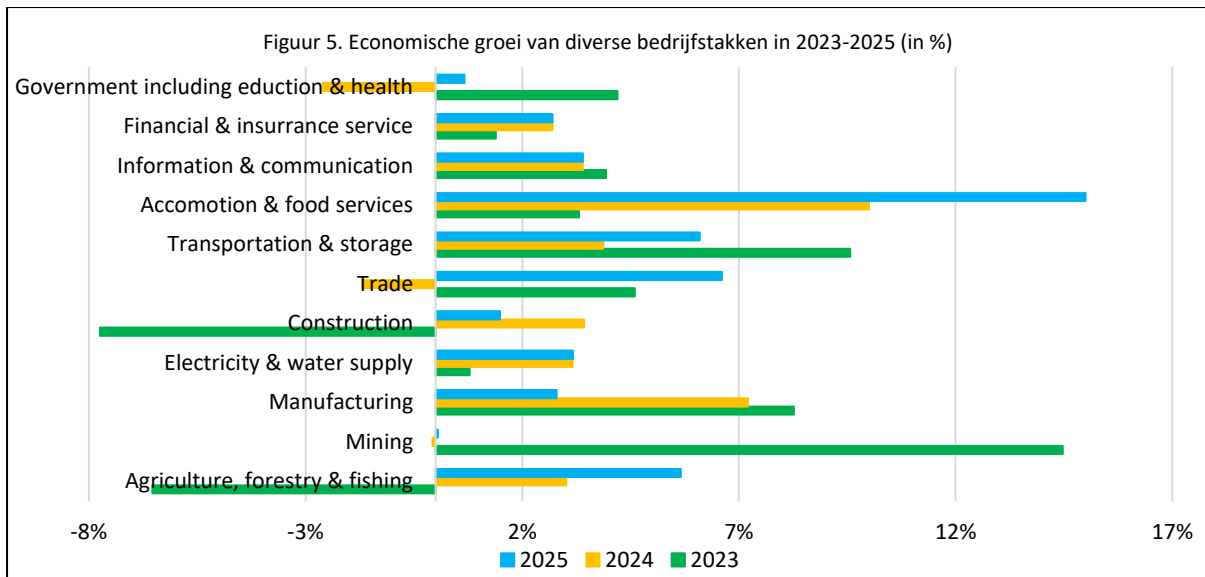
De economische groei voor 2023 is door het ABS vastgesteld op 2,5 procent. Door het Planbureau is de groei voor het huidige jaar geschat op 2 procent en voor 2025 op 3,6 procent. De groei in 2024 wordt veelal gedragen door de sectoren de horecasector, de verwerkings- (manufactures) sector, de agrarische sector, constructie en diverse dienstverleningen (figuur 5). Bij de verwerkingssector leveren hout- en aardolieverwerking een belangrijke bijdrage aan de groei.

De groothandel- en detailhandel sector wordt in 2024 geconfronteerd met een daling van 4,1 procent t.o.v. 2023, voornamelijk door een afname in de import van consumptiegoederen. Deze dalende trend zal naar verwachting in 2025 omslaan, met een groei van 6,1 procent. De accommodatie- en foodservicesector zal in 2025 verder groeien. In 2025 zal naar verwachting ook de volgende sectoren groeien namelijk de agrarische sector en diverse dienstensectoren waaronder de transport- en opslagsector.

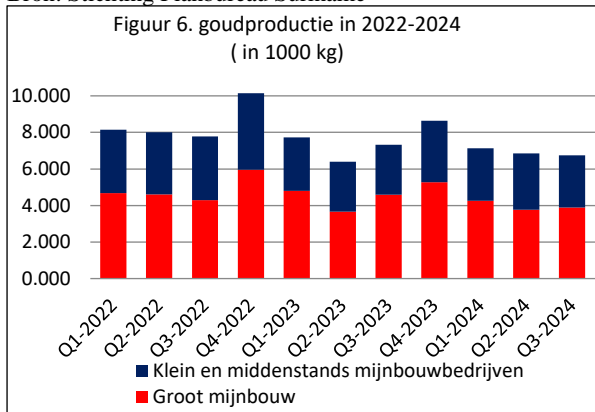
Bij het projecteren van het bbp en groei van de diverse sectoren voor de periode 2024-2025 zijn de effecten van de toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot de offshore olie en gasindustrie op de rest van de sectoren niet in voldoende mate meegenomen door het Planbureau. Er worden steeds meer inzichten verworven over de spin-off effecten van de toekomstige olie-industrie op de rest van de economie.

Voor 2024 is geschat dat de mijnbouwsector zal krimpen, voornamelijk door een daling van 1 procent in de productie van gouderts en een stijging van 1 procent in de productie van ruwe olie. Volgens voorlopige schattingen zal de productie van ruwe olie in 2025 naar verwachting met 0,1 procent toenemen ten opzichte van 2024.

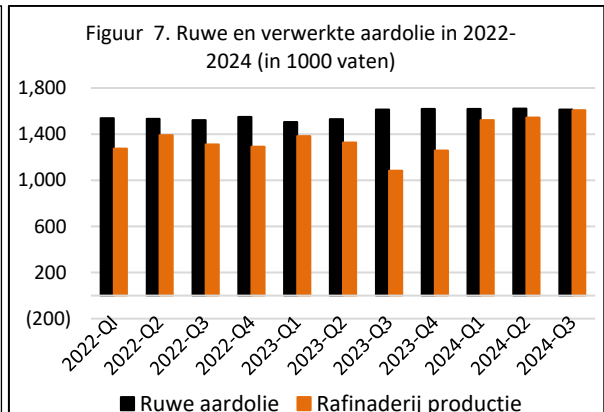
¹ Kerninflatie is een maatstaf voor inflatie die prijsveranderingen van een breed scala aan goederen en diensten meet, maar volatiele categorieën zoals voedsel- en energieprijzen uitsluit. Deze categorieën worden buiten beschouwing gelaten omdat hun prijzen vaak schommelen door externe factoren zoals weersomstandigheden of geopolitieke spanningen, waardoor ze minder representatief zijn voor de onderliggende, structurele prijsontwikkelingen in de economie.

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Bron: CBvS

Bron: Staatsolie Maatschappij Suriname N.V.

De totale goudproductie tot en met september 2024 bedroeg 20.798 kg; dit is een daling van 3,1 procent ten opzichte van dezelfde periode 2023 (figuur 6). Deze afname houdt verband met een lagere productie van 29 procent bij Newmont Suriname, voornamelijk door lagere ertskwaliteit als gevolg van veranderingen in ‘mine sequencing’ en een lagere verwerkingscapaciteit. Daarentegen was er bij de kleinschalige goudwinning en Zijin Rosebel Goldmines een stijging te zien van respectievelijk 5 procent en 2 procent, die de terugval bij Newmont Suriname deels compenseerde.

Tot en met het derde kwartaal van 2024 bedroeg de aardolie en geraffineerde aardolieproducten respectievelijk 4,8 en 4,7 miljoen vaten. Ten opzichte van 2023 is de productie van ruwe olie stabiel gebleven met een minimale stijging van 4,1 procent, terwijl verwerkte aardolie significant gestegen is met 23,2 procent (figuur 7). De aanzienlijke stijging van verwerkte aardolieproducten is het gevolg van de weer efficiënt opereren van de raffinaderij, na het jaarlijkse groot onderhoud in 2023.

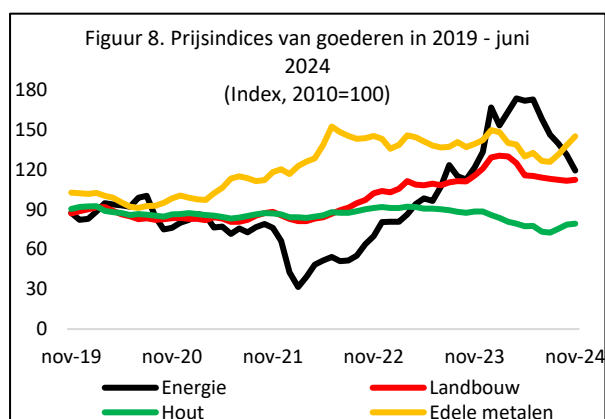
In oktober 2024 heeft TotalEnergies de Final Investment Decision (FID) genomen voor de exploitatie van Blok 58 offshore oliegebied. Het Gran Morgu project van TotalEnergies zal naar verwachting duizenden banen creëren in Suriname, inclusief 2.000 directe banen. Het project omvat een investering van USD 10,5 miljard en zal vanaf 2028 beginnen met de productie van 750 miljoen vaten olie uit Blok 58. De economische voordelen voor Suriname zullen echter al eerder beginnen, met lokale bedrijven die goederen en diensten zullen leveren.

Internationale handel- en kapitaalstromen

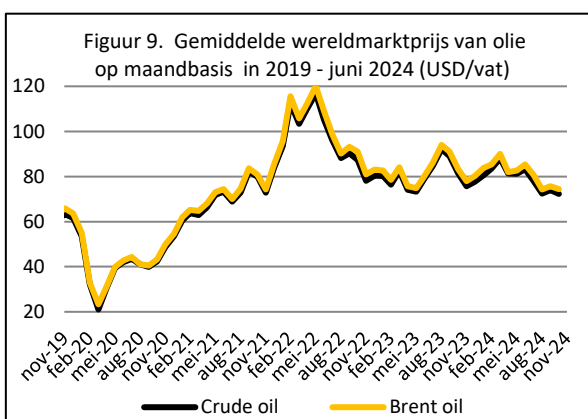
De grondstofprijzen daalden in 2024 met ca. 4 procent zullen naar verwachting in 2025 verder afnemen met ca. 5 procent en in 2026 met 2 procent. De geprojecteerde dalingen worden voornamelijk veroorzaakt door verwachte lagere olieprijsen. Echter hebben prijsstijgingen voor aardgas en een stabiel prijzen voor metalen en agrarische producten, de stijging van de totale grondstofprijnsindex in de komende twee afgezwakt.

Op de energiemarkten blijven geopolitieke spanningen een belangrijke factor voor de korte termijn prijsbewegingen. Op de markten voor agrarische grondstoffen zijn de prijzen voor veel basisgewassen zoals, maïs, sojabonen en tarwe over het algemeen gedaald als gevolg van goede oogsten en gunstige groeiomstandigheden dit jaar. De voedselprijnsindex van de Wereldbank was in september 4 procent lager dan het begin van het jaar. Echter, door weers- & ziekte gerelateerde schokken en handelsbeperkingen bereikten de prijzen van cacao, koffie en rijst dit jaar historische hoogten.

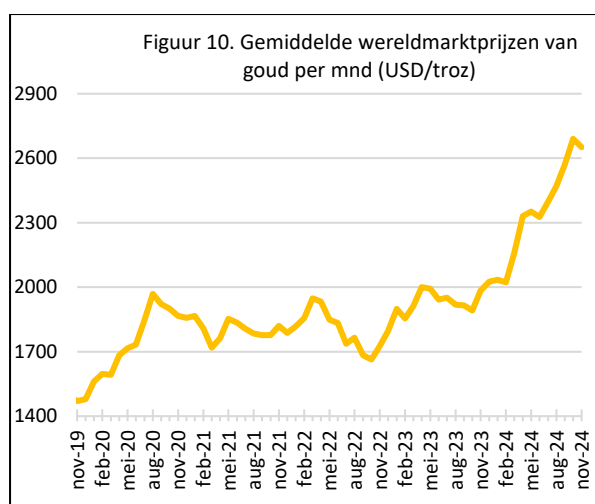
Prijzen van edelmetalen stegen verder in oktober, gedreven door recordhoge goudprijzen door geopolitieke spanningen en monetaire versoepeling (figuur 8). De verwachtingen zijn dat de prijs van goud hoog blijft en zilver en platina door een verhoogd aanbod kunnen stijgen.

Bron: Wereld Bank, Oktober 2024

Bron: Wereldbank

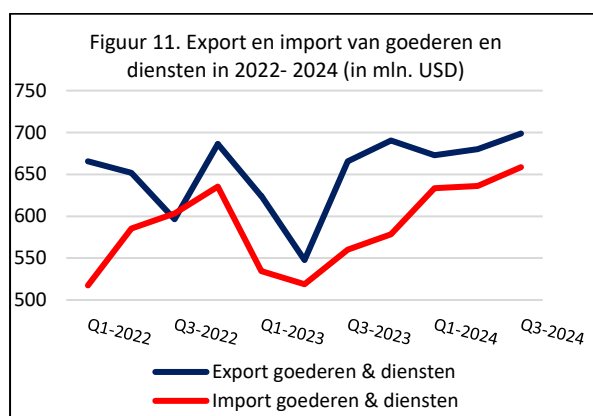
Bron: Wereldbank, www.kitco.com

Brent-olieprijzen daalden tussen juli en september sterk als gevolg van de vertraging in China's olieverbruik en zwakkere economische signalen uit de VS. De groei van de mondiale vraag naar olie groei daalde aanzienlijk, vooral in China als gevolg van afnemende industriële productie en de opkomst van elektrische en LNG-trucks. Alhoewel OPEC-plus landen productiebeperkingen uitstelde, bleef de olieprijs in november dalen tot een niveau van USD 74,4 per vat het laagste niveau sinds 2021 (figuur 9). De mondiale olieproductie steeg licht in het derde kwartaal van 2024, voornamelijk als gevolg van productiegroei in geavanceerde economieën

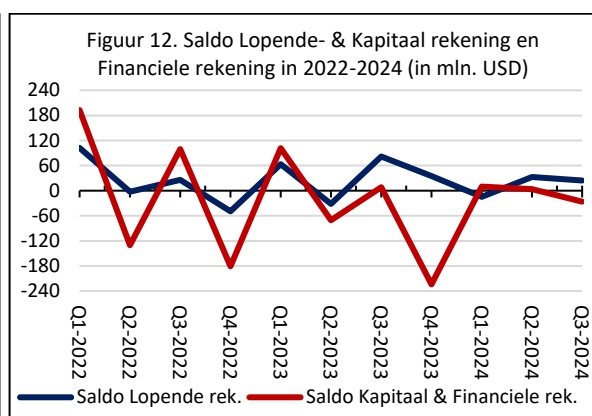
De gemiddelde Brent-olieprijzen in 2024 wordt geschat op USD 80 per vat bedragen, en zal naar verwachting verder dalen naar USD 73 per vat in 2025 en USD 72 in 2026, bij een niet verergerde conflictsituatie in de wereld en stabiel aanbod. De totale olieproductie in de komende jaren zal naar verwachting toenemen, vooral in de VS en bij kleine producenten. De groei van olie verbruik blijft traag, vooral in geavanceerde economieën, terwijl de vraag toeneemt in regio's zoals, Oost-Azië en Zuid-Azië.

De goudprijs steeg en bereikte een recordhoogte aan het begin van november 2024 van USD 2.690 per troy ounce (figuur 15), aangedreven door geopolitieke spanningen, vraag vanuit centrale banken en Amerikaanse monetaire versoepeling. Een zwakkere dollar, lagere Amerikaanse obligatierendementen en een opleving in de vraag naar goud via Exchange Traded Fund's versterkten deze stijging. De vraag naar goud als veilige haven blijft waarschijnlijk hoog op de korte termijn, hoewel de vraag vanuit centrale banken en de juwelenindustrie op termijn kan afnemen door de record hoge prijzen. Voor 2024 wordt een stijging van de goudprijs met 21 procent verwacht t.o.v. 2023, waarna deze circa 80 procent hoger dan het gemiddelde van 2015-2019 blijft, met een lichte daling in 2025 en 2026.

De volgende ontwikkelingen met betrekking tot de betalingsbalans van Suriname in eerste drie kwartalen van 2024 kwamen als volgt. De totale export van goederen en diensten blijven een stijgende trend vertonen in de eerste drie kwartalen van 2024 en bedroeg USD 1.901 miljoen, een stijging van USD 209 miljoen (ca. 11 procent) ten opzichte van de eerste drie kwartalen van 2023 (figuur 11). Na een scherpe stijging in het derde kwartaal van 2024, bedroeg de totale import van goederen en diensten USD 1.928 miljoen. Dit is een toename van ca. 18,1 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2023.

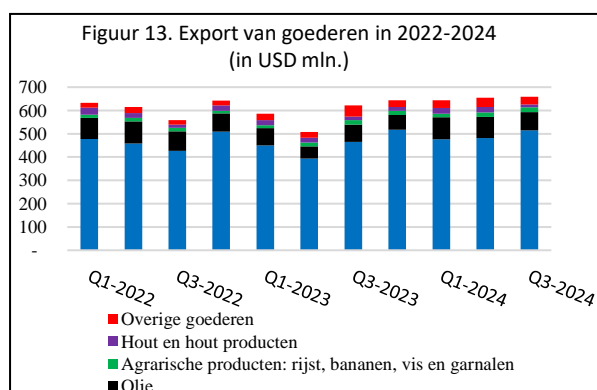
Bron: CBvS

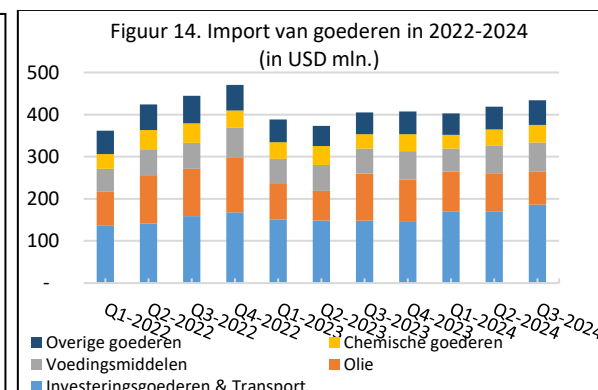
Bron: CBvS

De goud industrie vervult een dominante rol in de exportopbrengsten van Suriname, waarbij de toename in de eerste drie kwartalen van 2024 vooral te danken was aan de hoge goudprijs (figuur 13). Voorts was de exportwaarde van olie in de eerste drie kwartalen van 2024 ca. 5,1 procent hoger dan in dezelfde periode in 2023, vanwege een hoger exportvolume. De rijstsector heeft ook bijgedragen aan de exportwaarde in de eerste drie kwartalen van 2024. In deze periode was de exportwaarde ca. USD 6,2 miljoen meer dan in 2023.

De stijging van de importen in 2024 was voornamelijk het gevolg van de toename in de importwaarde van investering en transport goederen, respectievelijk 14,6 en 29,9 procent (figuur 14).

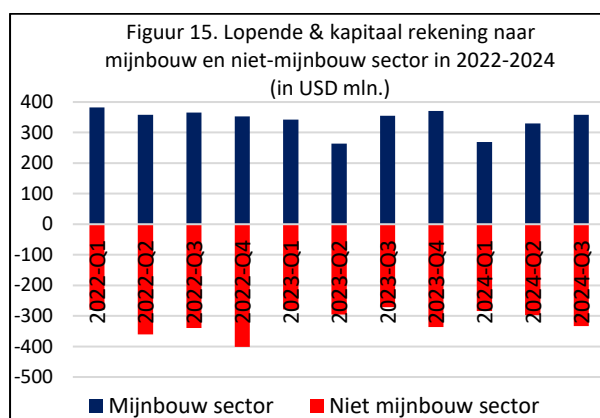
Bron: CBvS

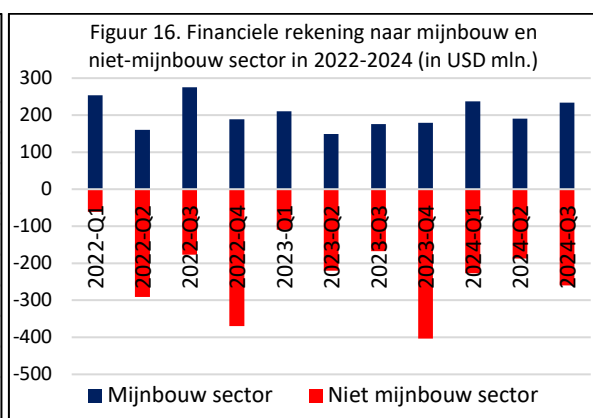
Bron: CBvS

De lopende - en kapitaalrekening van de betalingsbalans gaf tot en met september 2024 een overschot aan van respectievelijk USD 38,9 miljoen en USD 3,2 miljoen, terwijl de financiële rekening een tekort van USD 12,9 miljoen vertoonde (figuur 12).

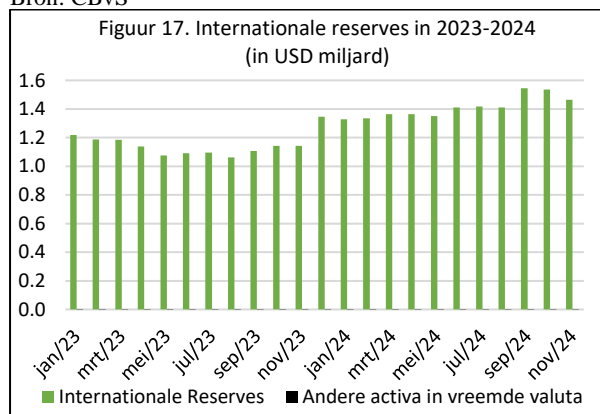
Zoals bekend is, is de betalingsbalans van Suriname structureel afhankelijk van de ontwikkelingen in de mijnbouwsector (figuur 15 en 16). De import van diensten ten behoeve van de mijnbouwsector zijn van USD 179,2 miljoen in de eerste drie kwartalen in 2023 gestegen naar USD 305 miljoen in de 2024. Het gaat hier om zeer gespecialiseerde technische diensten ten behoeve van de goud en petroleumindustrie, die niet door Surinaamse bedrijven geleverd kunnen worden. De primaire inkomens uit de mijnbouwsector, in het bijzonder uit directe investeringen in de goudindustrie, die in de referentieperiode in 2024 zijn overgemaakt, bedroegen ca. USD 163 miljoen, een minimale stijging van ca. 3,9 procent ten opzichte van 2023.

Bron: CBvS

Bron: CBvS

Bron: CBvS

Het saldo secundaire inkomens uit de niet-mijnbouw sector ter waarde van USD 168,2 miljoen, heeft een positieve bijdrage geleverd op de lopende rekening in deze periode in 2024. Dit is een toename van 13,2 procent t.o.v. 2023. Persoonlijke transfers in termen van goederen en geld vanuit het buitenland (o.a. Nederland) naar Suriname blijven een belangrijke bron van economische steun voor de lokale gemeenschap.

Per ultimo september van 2024 was er sprake van per saldo instroom van financiële middelen vanuit het buitenland naar Suriname, in het bijzonder in de niet-mijnbouwsector (figuur 16).

In de eerste drie kwartalen van 2024 zijn per saldo de directe buitenlandse investeringen van zowel de mijnbouw en niet mijnbouwsector toegenomen met respectievelijk, USD 2,3 miljoen en USD 3,6 miljoen. Het betreft grotendeels directe investeringen van de 2 grote goud maatschappijen en Sol Suriname. De algemene banken hebben in deze periode voor ca. USD 116,9 miljoen belegd, vooral in schatkistpapieren van de Verenigde Staten van America. Dit bedrag is ca. 13,3 procent meer dan in 2023.

In deze periode hebben de Centrale Bank van Suriname en de Centrale Overheid respectievelijk USD 110,9 miljoen en USD 89,5 miljoen aan financiële middelen ontvangen in het kader van het IMF-EFF programma. Deze ontvangsten zijn significant meer en wel respectievelijk 203 procent en 9 procent dan in 2023.

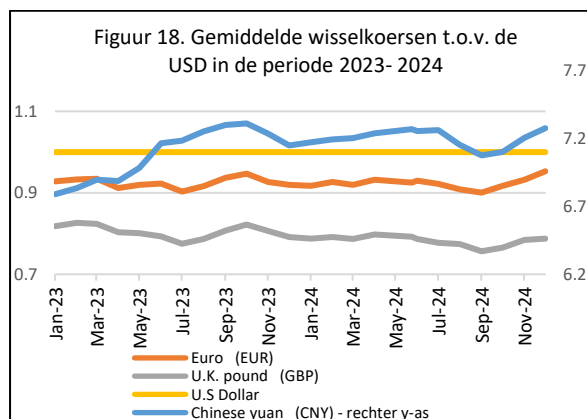
Per ultimo september 2024 bedroeg de internationale reserve USD 1.545 miljoen, dit is een toename van 39,6 procent t.o.v. september 2023, waarbij de betalingsbalanssteun van het IMF voor de Centrale Bank van Suriname hebben bijgedragen aan deze toename. Per ultimo november 2024 bedroeg de internationale reserve USD 1.464 miljoen (figuur 23).

Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

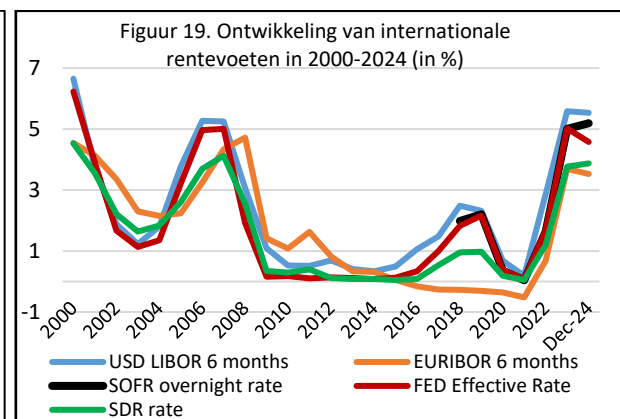
Gedurende de periode van juli tot oktober 2024 bleef de Amerikaanse dollar relatief sterk, ondersteund door de hogere rentevoeten in de VS en een veerkrachtige economie. De wisselkoersen van ander valuta ten opzichte van de USD ondervonden enige fluctuaties, voor de verkiezingen als gevolg van de onzekerheid en speculatie rond het beleid van de potentiële kandidaten voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Na de uitslag van de verkiezingen van de presidentskandidaat Donald Trump is er duidelijk sprake van een sterke USD (figuur 18).

De Euro is aan het afzwakken vanwege een vertraagde groei in de eurozone en het voorzichtig beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Ook de Britse pond is aan het afzwakken door gemengde economische vooruitzichten in het Verenigde Koninkrijk. Hoewel de Bank of England een restrictief beleid voerde om inflatie te bestrijden, hebben de bezorgdheid over de vertraagde economische groei de valuta tegenover de USD afgezwakt.

Door aanhoudende economische problemen in China blijft de Chinese yuan zwak ten opzichte van de USD.

Bron: IMF

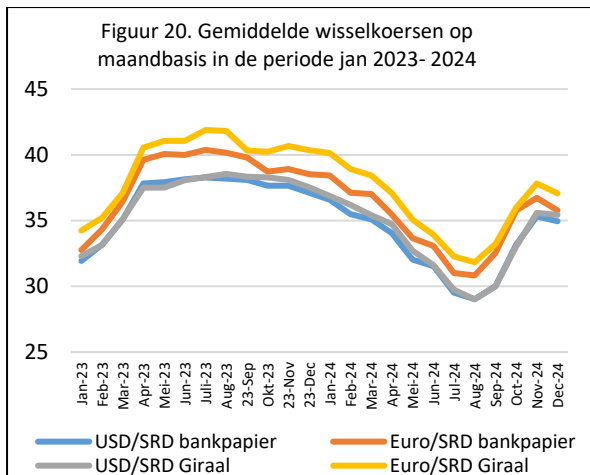
Bron: www.globalrates.com, fred.louisfed.org, IMF

Tussen juli en oktober 2024 vertoonden internationale rentevoeten een dalende trend, voornamelijk als gevolg van de monetaire beleidsaanpassingen door de ECB en de Amerikaanse Federal Reserve (Fed). De ECB verlaagde tijdens deze periode drie keer de depositorente van 3,75 procent naar uiteindelijk 3,25 procent. De renteverlaging was het gevolg van een lagere inflatie en het stimuleren van de economische bedrijvigheid. De ECB kondigde aan dat verdere verlagingen in december 2024, afhankelijk van de inflatieontwikkelingen.

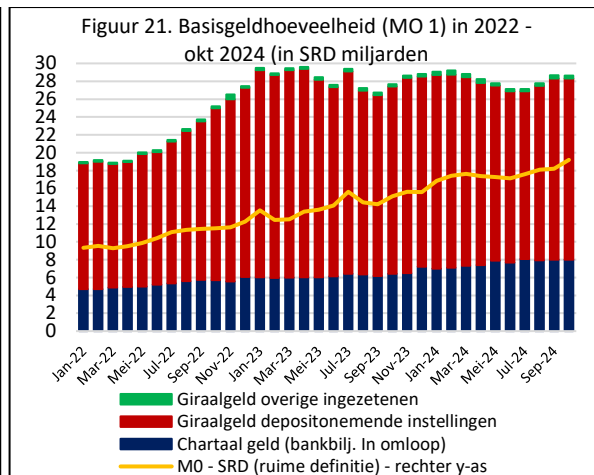
De Federal Reserve verlaagde op 18 september 2024 de rente met 50 basispunten, waardoor deze zich bevond in een bandbreedte van 4,75 procent tot 5,00 procent vanwege een afzwakkende inflatie.

Kijken wij naar de gemiddelde maand wisselkoersen van de SRD ten opzichte van de USD en Euro is de appreciatie van de SRD sedert augustus 2024 gestopt en is er wederom sprake van depreciatie (figuur 20). Ook de internationale ontwikkelingen met betrekking tot een sterkere USD, hebben bijgedragen tot de depreciatie van de SRD in de laatste maanden van 2024

Lokale factoren die hebben bijgedragen aan de depreciatie zijn onder andere de verlaging van de deposito rente in september 2024 van 16,0 procent tot 13,0 procent, die oorspronkelijk was bedoeld om de economie te stimuleren, geleid tot een toename van de liquiditeiten in de markt. Een grotere hoeveelheid beschikbaar geld heeft de vraag naar vreemde valuta (vv) verhoogd.

Bron: Centrale Bank van Suriname

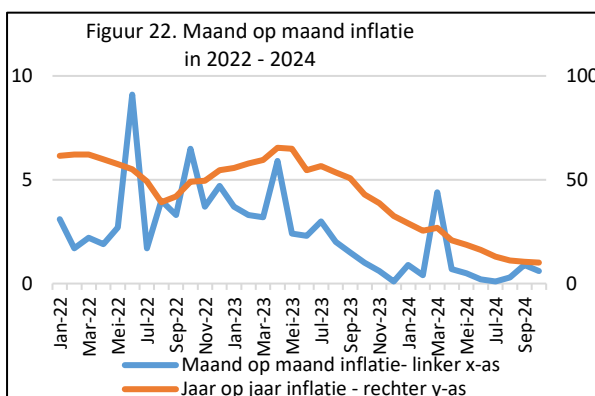

Bron: Centrale Bank van Suriname

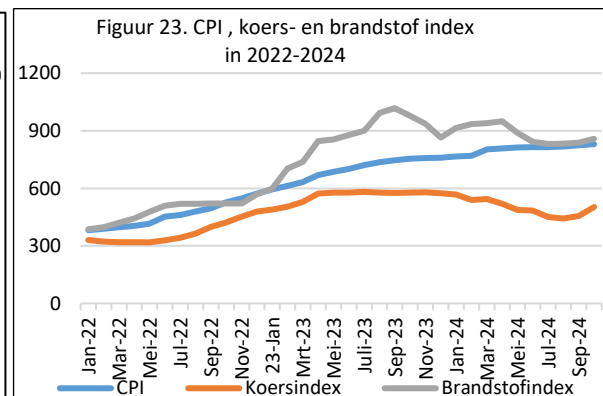
In figuur 21 komt tot uiting dat de basis geldhoeveelheid in de maanden augustus en september zijn toegenomen. Verhoogde overheidsuitgaven hebben ook bijgedragen van de verhoging van M0. Ook de daling van overtollige reserves in het bankensysteem hebben de binnenlandse liquiditeiten verhoogd. In september 2024 namen deze overtollige reserves af met SRD 323,6 miljoen. Dit werd veroorzaakt door een combinatie van factoren, waaronder een toename van verplichte kasreserves, de SNEPS-verplichtingen en de netto voorraad uit openmarkt operaties (OMO's).

Vervolgens werd het tekort aan vreemde valuta versterkt door de verhoogde vraag van importeurs voor het decemberseizoen. Importeurs wilden voldoende voorraad aan vreemde valuta hebben voor het voldoen aan de verwachte consumentenvraag. Al de bovenstaande factoren hebben de vraag naar vreemde valuta doen stijgen. Tegelijkertijd stonden commerciële banken voor uitdagingen door een tekort aan vreemde valuta, deels veroorzaakt door het feit dat de verplichte afdracht van 35 procent van exportinkomsten aan de Centrale Bank niet optimaal werd nageleefd.

Een andere belangrijke factor is de rol van oliemaatschappijen, die doorgaans de grootste afnemers zijn van vreemde valuta. Deze bedrijven hebben structureel grote hoeveelheden USD nodig voor hun operaties, wat de druk op de valutamarkt verder opvoert.

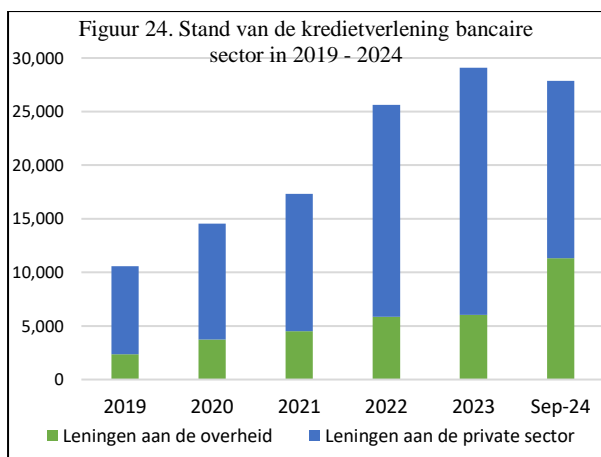

Bron: Algemeen bureau voor Statistiek

Bron: Algemeen bureau voor Statistiek

De maandinflatie vertoonde een stijging in september 2024 als gevolg van gestegen stroomtarieven, terwijl de dalende prijzen van groenten en fruit een verdere stijging hebben afgeremd (figuur 22). Ook het depreciatie-effect van de SRD ten opzichte van de USD en EUR heeft bijgedragen aan een verhoogde inflatie in deze maand (figuur 23). Per eind oktober 2024 bedroeg de jaar op jaar inflatie ca. 10,1 procent. Dit geeft aan een significante daling van inflatie in vergelijking met het vorig jaar.

Bron: CBvS

In grafiek 24 komt tot uiting dat de stand van de totale kredietverlening ter waarde van SRD 27,8 miljard per ultimo september 2024, nog steeds 4,2 procent lager ligt dan eind 2023 en in reële termen met 11,8 procent.

Wel was er sprake van een verhoogde kredietverlening aan de overheid in de eerste drie kwartalen van 2024 ten opzichte van 2023. Dit is het gevolg van de overname van schulden van de crediteur Kuldipsingh N.V. van de overheid door de Finabank N.V. ter waarde van USD 15,3 miljoen in de maand juli 2024.

De kredietverlening aan de particuliere sector in 2024 ten opzichte van 2023 is significant afgenomen. In maand september was er wel sprake van een toename van de particuliere kredietverlening met 2,2 procent vooral ten behoeve van de handels- en de woningbouwsector.

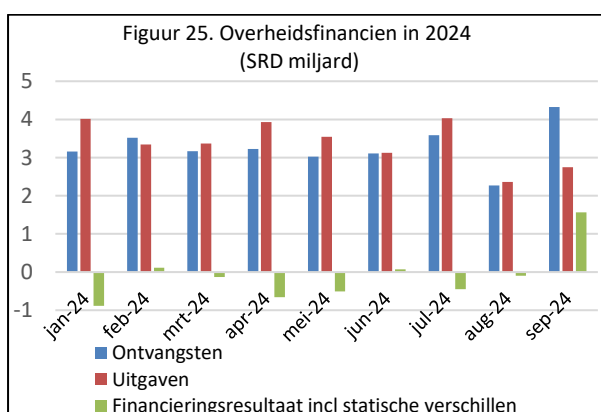
Overheidsfinanciën en Staatsschuld

Tot en met september 2024 bedroegen de overheidsinkomsten SRD 29,4 miljard, terwijl de uitgaven opliepen tot SRD 43,3 miljard. Er is sprake van een financieringstekort van SRD 1,1 miljard in de eerste drie kwartalen van 2024, wat neerkomt op ca. 0,6 procent van het geschatte bbp van 2024.

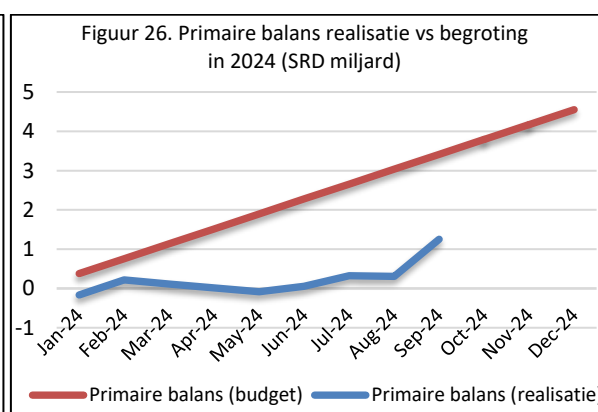
Dit tekort is deels gefinancierd door buitenlandse leningen, waaronder de budget support leningen uit hoofde van het IMF-EFF programma, terwijl ook gebruik is gemaakt van tering op overheidsbesparingen om de tekorten te dekken.

In figuur 25 komt tot uiting dat er in september sprake was van het grootste financieringsoverschot van ca. SRD 1,6 miljard. Dit overschot is naast de extra inspanningen geleverd om de overheidsfinanciën effectiever te beheren, voornamelijk het gevolg van significant hogere dividenduitkeringen van grote en middelgrote mijnbouwbedrijven in deze maand.

Door dit overschot is, het resultaat van de primaire balans in de eerste drie kwartalen gestegen tot ca. SRD 2 miljard wat neer komt op 1,2 procent van het bbp (figuur 26). Dit resultaat is nog steeds ver beneden de target de norm van 2,7 procent voor 2024 is vastgesteld in het IMF-EFF programma.

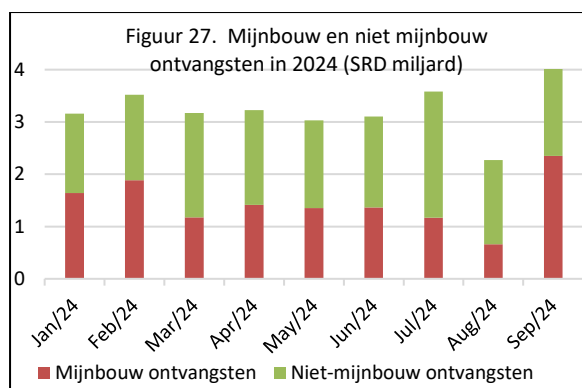
Bron: Ministerie van Financiën & Planning

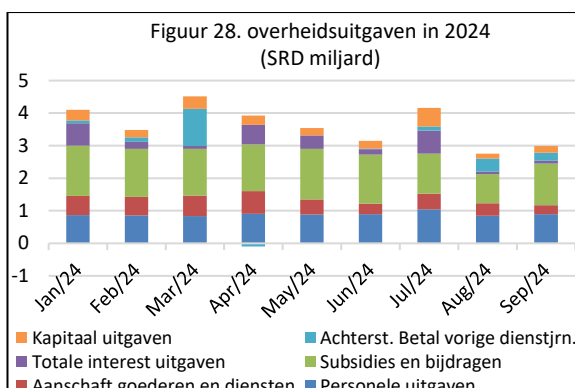
Bron: Ministerie van Financiën & Planning

Tot en met het derde kwartaal bedroegen de mijnbouwinkomsten ca. 44 procent van de totale overheidsinkomsten (figuur 27). Dit percentage was 48 procent in dezelfde periode in 2023.

De totale mijnbouw inkomsten waren in de eerste drie kwartalen van 2024 ter waarde van SRD 13,0 miljard, ca. 10 procent hoger dan in dezelfde periode in 2023. De oorzaak hiervoor moet gezocht worden in de stijging van de belastingontvangsten en de niet belastingontvangsten van de mijnbouwsector.

Bron: Ministerie van Financiën & Planning

Bron: Ministerie van Financiën & Planning

Tabel 1 toont aan dat de grootste inkomsten afkomstig waren van belastingontvangsten (SRD 19,8 miljard) en subsidies aan de uitgavenkant (SRD 12,3 miljard). Er zijn maatregelen genomen om de capaciteit voor zowel belasting- als niet-belastinginkomsten te versterken. Tot het derde kwartaal kwamen de meeste inkomsten uit belastingen, voornamelijk indirecte belastingen uit de niet-mijnbouwsector, wat de btw op importen en binnenlandse verkopen vertegenwoordigt.

De realisatie graad van belastinginkomsten is op schema met een percentage van ca. 75 procent, terwijl de niet-belasting ontvangsten nog steeds een onder realisatie vertonen van ca. 58 procent tot en met september 2024.

Tabel 1: begroting vs. realisatie jan-sept. 2024 (SRD miljard)

Indicatoren	Goedgekeurde Begroting 2024 in SRD mld.	Realisatie jan.-sept. 2024 in SRD mld.	Realisatie in % begroting
Totale ontvangsten (GFS)	43,3	29,4	67,9%
Belasting ontvangsten	26,5	19,8	74,7%
Directe belastingen	11,9	10,2	85,4%
Indirecte belastingen	14,6	9,7	66,1%
Niet-belasting ontvangsten	16,3	9,4	58,1%
Schenken	442,5	0,1	22,7%
Totale uitgaven (GFS)	45,1	30,5	67,5%
Personele uitgaven	11,3	8,0	71,0%
Aanschaf goederen en diensten	5,8	4,4	76,1%
Subsidies en bijdragen	15,4	12,3	80,1%
Interest	6,4	3,0	47,6%
Kapitaalsuitgaven	6,1	2,6	42,4%
Resultaat Primaire balans	4,6	2,0	43,2%
Financieringstekort (GFS)	-1,9	-1,1	58,4%
Financieringstekort in % bbp	-1,1 %	0,6%	
Primaire balans in % bbp	2,7 %	1,2%	
Bbp-cijfer	170,9	170,9	

Bron: Economische Aangelegenheden, Ministerie van Financiën & Planning

Om de kosten te beheersen, is het bezuinigingsbeleid voortgezet met als doel de beperkte middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Hierbij werd prioriteit gegeven aan essentiële betalingen en de vaste lasten van de Staat, waaronder personeelskosten, subsidies, diverse onderhoudskosten, en de uitvoering van enkele projecten. Daarnaast zijn ook achterstallige betalingen uit voorgaande perioden ingelopen.

De totale overheidsuitgaven (figuur 28) waren vooral gericht op subsidies, die tot en met september 2024 SRD 12,3 miljard bedroegen, personeelsuitgaven van SRD 8 miljard, terwijl de kapitaal uitgaven van de overheid SRD 2,6 bedroegen en de aanschaf van goederen en diensten, die SRD 4,4 miljard bereikten.

De kapitaaluitgaven tot en met september, hadden de laagste realisatie graad bij de uitgaven kant. In het laatste kwartaal van het jaar is het te verwachten dat deze significant zullen stijgen.

De grootste subsidies gingen naar de Energiebedrijven Suriname (EBS) (20 procent), het sociale programma (20 procent), SZF-verzekering (13 procent) en het pensioenfonds (12 procent).

Sinds juni 2023 is de gefaseerde afbouw van elektriciteitsstarieven voortgezet. Naast het basistarief, dat op 6 maart 2024 gemiddeld met 40 procent werd verhoogd en in vier stappen verder met 7 procent wordt aangepast, omvat de stroomrekening het verbruikstarief. Dit tarief, gebaseerd op wisselkoersen en olieprijsen, wordt elk kwartaal herzien, wat leidde tot aanpassingen in juni, september en november 2024.

Daarnaast zijn de sociale programma's, zoals AOV, AKB en steun voor kwetsbare groepen, verbeterd door intensievere samenwerking en uitgevoerd volgens de IMF-doelstellingen. Door de groei van begunstigden is een maandelijks uitgavenlimiet ingesteld om budgetoverschrijdingen en negatieve effecten op het primaire saldo te voorkomen.

Ondanks hogere personeelsuitgaven in juli door vakantietoeslagen, bleef het bezuinigingsbeleid van kracht om middelen efficiënt in te zetten, met maatregelen om overuren en brandstofkosten te beperken. Ambtenaren kregen een salarisverhoging van 15 procent met terugwerkende kracht vanaf 1 juli 2024, die uitbetaald zullen worden tussen oktober en december 2024. Per 1 januari 2025 volgt een extra verhoging van 5 procent. Tussen augustus en december 2024 ontvingen zij een koopkrachtversterking van SRD 3.500, die vanaf januari 2025 wordt geïntegreerd in het salaris. De volledige aanpassingen worden eind januari 2025 afgerond.

Tabel: 2. Een overzicht van de ontwerpbegroting 2025

	<u>In miljarden SRD</u>	<u>In % bbp</u>
Totale inkomsten incl. trekkingen	47,2	25,1%
Totale uitgaven incl. aflossingen	50,3	26,8%
Primaire balans	6,5	3,5%
Totale rekening	1,9	1,0%
Begrotingssaldo ²	-3,1	-1,7%

Bron: ministerie van Financiën & Planning

Geschatte BBP 2025= SRD 188.051 miljard (IMF- schatting)

In de ontwerpbegroting voor 2025 zijn de overheidsontvangsten geraamd op SRD 47,2 miljard en de uitgaven op SRD 50,3 miljard, wat resulteert in een begrotingstekort van SRD 3,1 miljard, terwijl sprake is van een financieringsoverschot van ca. SRD 1,9 miljard.

Het begrotingstekort kan volledig gedekt worden met de nog te ontvangen begrotingssteun leningen van het IMF in het eerste kwartaal van 2025 en van de IADB (USD 150 miljoen).

² In 2025 is er een financieringsoverschot, waardoor het begrotingssaldo niet direct gefinancierd hoeft te worden met nieuwe leningen. Toch zullen er leningen worden aangewend via trekkingen op lopende projecten en programma's.

De totale belastinginkomsten voor 2025 zijn geraamd op SRD 29,7 miljard, waarvan SRD 14,2 miljard directe belastingen en SRD 15,4 miljard indirecte belastingen zijn. Dit vertegenwoordigt een toename van SRD 3,1 miljard ten opzichte van 2024. Vooral de inkomstenbelasting en de in 2023 ingevoerde Belasting op de Toegevoegde Waarde (BTW) zal in 2025 verder toenemen.

Voorts zijn de totale overheidsuitgaven begroot op SRD 50,3 miljard met als grootste post personeelsuitgaven.

Er is sprake van een afname SRD 9,7 miljard van overheidsuitgaven in 2025 in vergelijking met 2024. Gezien het feit dat 2025 een verkiezingsjaar is, is deze daling erg opmerkelijk.

De totale schuldenlast begroting ter waarde van SRD 15,9 miljard maakt ca. 32 procent uit van de begrote uitgaven in 2025. De aflossingen op staatsschulden zijn begroot op SRD 8,9 miljard, terwijl er voor trekkingen een bedrag van SRD 3,8 miljard is voorzien.

De beleidsprojecten die de kapitaaluitgaven vertegenwoordigen voor het jaar 2025 bedragen SRD 29,3 miljard. Deze post geeft ook een daling weer van SRD 6,0 miljard ten opzichte van de begroting van 2024. Op basis van externe financiering wordt voor de begroting van 2025 een bedrag van SRD 0,3 miljard uit donormiddelen verwacht. Daarnaast zullen programma-uitgaven voor het dienstjaar 2025 ter hoogte van SRD 3,8 miljard worden gefinancierd met (lopende) leningen.

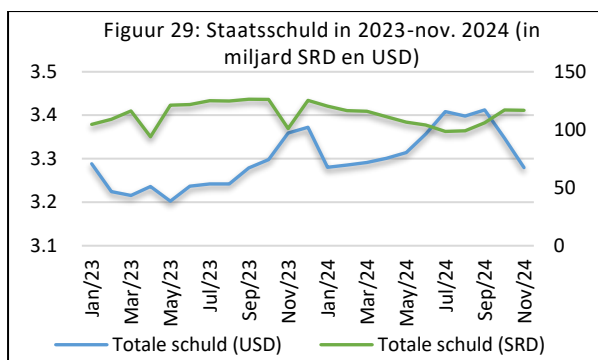
De grootste uitgaven zijn bestemd voor het bevorderen van onderwijs, infrastructuur, gezondheidszorg, capaciteitsopbouw, woningbouw en productie. Voor de externe financiering ligt de nadruk op projecten gericht op groei, verbetering van drinkwatervoorziening en bevordering van elektriciteit.

Per ultimo september 2024 bedroeg de totale Staatsschuld USD 3,4 miljard, het equivalent van SRD 106,0 miljard (figuur 29). In SRD-termen is er sprake van een stijging van de schuld. De totale schuld, uitgedrukt in SRD, eind september 2024 ongeveer 2 procent hoger was dan in juni 2024 als gevolg van de volgende factoren:

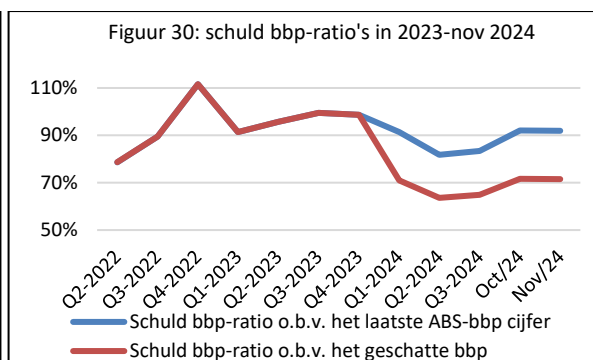
- In het derde kwartaal van 2024 was het saldo van nieuwe trekkingen (USD 54,4 miljoen) minus aflossingen (USD 36,5 miljoen) een netto toename van USD 17,9 miljoen.
- Ongeveer 86 procent van de totale schuldportefeuille bestaat uit vreemde valuta. Een depreciatie van de SRD ten opzichte van de USD met ca. 1 procent heeft geleid tot een aanzienlijke toename van de schuld in lokale valuta.
- Een toename van ca. 7 procent van de zogenoemde “supplier debt”, ook wel genoemd “other accounts payable” per ultimo september 2024 t.o.v. eind juni 2024.

Op dit moment wordt onderzocht of de bedragen van de zogenoemde supplier debt volledig en correct zijn. Er is namelijk gebleken dat er sprake is van dubbelboekingen in het systeem dat deze portefeuille beheert. Dit kan leiden tot een vertekend beeld van de werkelijke hoogte van deze schuld. Het ministerie van Financiën en Planning is momenteel bezig met het opschonen van deze databestanden om eventuele fouten te corrigeren om een accuraat overzicht van deze achterstanden te verkrijgen.

Per ultimo november 2024 is totale staatsschuld verder afgenomen tot SRD 116,8 miljard (USD 3,3 miljard).

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

De wettelijke schuld-bbp-ratio per ultimo november 2024 bedroeg 92,0 procent (figuur 30). Volgens de Wet op de Staatsschuld moet het obligoplafoond worden berekend op basis van het meest recente bbp-cijfer gepresenteerd door het ABS. Het laatste gepubliceerde bbp-cijfer heeft betrekking op 2023 en bedroeg SRD 127,1 miljard.

Wordt deze ratio berekend op een geschatte bbp-cijfer voor 2024 van SRD 163,5 miljard (IMF- data), dan bedraagt de schuld-bbp-ratio per ultimo november ca. 71,5 procent. Deze ratio geeft een beter beeld van de druk die de staatsschuld uitoefent op het totaal inkomen van het land in 2024.

In het derde kwartaal zijn belangrijke stappen gezet in de afronding van het herschikkingsproces met de Paris Club, Eximbank of China, Industrial and Commercial Bank of China en Israël Discount Bank.

Op 8 oktober 2024 is de tweede fase van de schuldherhikking met de **Paris Club** getekend. Bij deze fase zijn de standen van de schulden vanaf 1 januari 2025 herschikt. Het gaat hierbij om de ondertekening van de paraplu overeenkomst. De bilaterale overeenkomsten met Frankrijk, Italië, Nederland en Israël moeten nog gefinaliseerd worden.

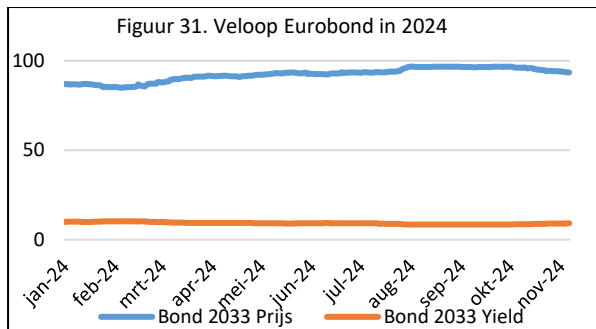
De eerste fase van herschikking van de leningen van de **Eximbank van China** zijn in november en december gefinaliseerd. Het gaat hierbij om 3 type bilaterale schulden te weten: buyer's credit, preferential buyer's credit en concessionele leningen. Deze eerste fase van herschikking bestrijkt net als bij de Paris Club de regeling voor de betalingen van achterstanden tot en met eind 2021 en rente en aflossingen (debt service) van de jaren 2022-2024, die gespreid zijn over een langere periode. Het gaat hierbij om de herschikking van een totale schuld van USD 171,9 miljoen.

In 2015 was een lening met de commerciële crediteur **Industrial and Commercial Bank of China Limited (ICBC)** gesloten ter waarde van USD 65,3 miljoen ten behoeve van de aanleg van 70km wegen in Suriname. Deze schuld is volledig herschikt, waarbij achterstanden tot en met 2021 voor 40 procent in 2024 worden betaald en 60 procent in 2025. De resterende schuld heeft thans een looptijd van 9,5 jaren waarvan de grace periode 1,5 jaar is. De looptijd is met 4 jaren verlengd ten opzichte van de oorspronkelijke overeenkomst.

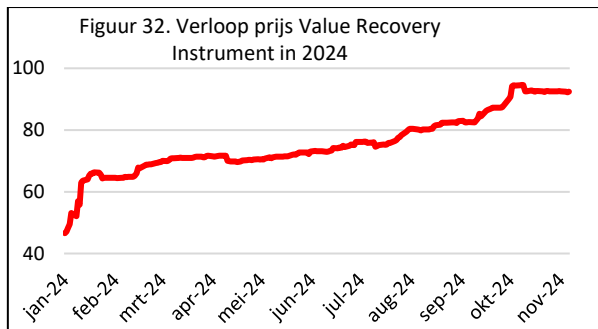
De rentevoet van de leningen van 5 procent, wordt verlaagd tot 1,95 procent voor de periode november 2024 om vervolgens terug te gaan

Met de Israël Discount Bank heeft Suriname op 16 december 2024 vier herschikkingsovereenkomsten ter waarde van EUR 10,1 miljoen getekend. De voorwaarden omvatten een 29 procent haircut, een renteverhoging van 1,95 procent naar 7,95 procent, een looptijd van 8 jaar en 2 jaar grace. De looptijden zijn verlengd met 5 tot 9 jaar.

De herschikking van EUR 11,1 miljoen aan commerciële schuld bij Credit Suisse (nu UBS) wordt in het eerste kwartaal 2025 afgerond. Tevens is het streven om de tweede fase schuldonderhandeling met de Eximbank bank van China in deze periode op te starten en te finaliseren.

Bron: Bloomberg met bijwerking van SDMO

Bron: Bloomberg met bijwerking van SDMO

In figuur 31 wordt de ontwikkeling van de prijs en rendement van de geherstructureerde Eurobond weergegeven in 2024. Sinds oktober 2024 vertoont de prijs van de Eurobond een daling en wordt verhandeld rond de USD 93 cent per dollar in november 2024 (ca. 3,3 procent daling t.o.v. oktober 2024). Vanwege de omgekeerde relatie tussen prijs en yield (rendement), steeg de yield juist in deze periode. De recente daling van de Surinaamse Eurobond kan worden toegeschreven aan diverse factoren met betrekking tot internationale ontwikkeling en percepties van Emerging market economies. Daarnaast hebben risicoperceptie bij investeerders met betrekking tot de lokale economie voor wat betreft onzekerheid rond de aankomende verkiezingen en eventuele vervolg programma met het IMF ook invloed gehad op de prijs.

De FID-aankondiging door TotalEnergies om offshore blok 58 te exploiteren de prijs van de VRI verder doen stijgen en laten stabiliseren rond de 90 cent per dollar in de afgelopen maanden (figuur 32).

De belangrijke aanpassing van de wet Spaar- en Stabilisatie Fonds Suriname (SSFS), waarin onder andere de betaling van de VRI uit toekomstige royalty's uit blok 58 offshore olie te garanderen is op 30 december in DNA goedgekeurd en op dezelfde dag gepubliceerd.

Op 22 oktober 2024 verhoogde **Moody's Rating Bureau** de lange termijn lokale en buitenlandse valuta kredietwaardigheid van Suriname van een rating van Caa3 naar Caa1 en een vooruitzicht van stabiel naar positief. Deze opwaardering weerspiegelt de verwachte economische en fiscale voordelen van het GranMorgu offshore olieproject. Daarnaast is de opwaardering ook het gevolg van de schuldherstructurering en fiscale hervormingen van de afgelopen drie jaar, die hebben geleid tot een primair overschot en verdere daling van de schuldenlast.

In december 2023 verhoogde **Standard & Poor's** de buitenlandse en lokale valutabeoordelingen van Suriname van 'SD' (selective default) naar 'CCC+/C' met een stabiele outlook. Deze rating is door S&P in december 2024 aan Suriname gehandhaafd.

Alhoewel Suriname nieuwe schuldbeheerprocedures heeft ingevoerd, kost het tijd om deze volledig te integreren. Door eerdere wanbetalingen en onzekerheid rondom de verkiezingen blijft de betalingscultuur zwak. Desondanks wordt verdere fiscale consolidatie, de afronding van herstructureringsafspraken en versterking van het schuldbeheer verwacht.

Geselecteerde macro-economische indicatoren

Jaarstatistieken 2017-2024									
Reële economie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,2	-16,0	-2,4	2,4	2,1	3,0	ABS/IMF schat+proj.
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,2	-16,0	-2,4	2,4	2,1	2,8	ABS/SPS schat+proj.
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	26.893	29.822	31.732	38.719	60.704	89.472	139.490	170.864	ABS/IMF schat+proj.
BBP per capita in USD	6.158	6.772	6.715	4782	4.987	5.784	5.885	6.702	IMF
Nationaal Inkomen per capita in USD	5.432	6.079	6.384	3.945	4.051	4.101	n.b.	n.b.	ABS/bewe r. SDMO
Inflatie – gemiddelde (%)	22,0	6,9	4,4	34,9	59,1	52,4	51,6	20,7	ABS/IMF
Inflatie – e.o.p. (%)	9,3	6,9	4,4	60,7	60,7	54,6	32,6	14,2	ABS/IMF
Werkloosheidspercentage (%)	7,0	9,0	8,8	11,1	11,2	10,9	10,6	10,3	IMF
Betalingsbalans (combinatie kas- en transactiebasis)- vanaf 2017 is de data gepresenteerd o.b.v. Balance of Payment Manual 6									
Totale export- G+D (mln. USD)	<u>2.143,4</u>	<u>2.235,8</u>	<u>2.286,8</u>	<u>2.446,4</u>	<u>2.299,5</u>	<u>2.598,6</u>	<u>2.533,9</u>		CBvS
• Goud	1.608,4	1.631,6	1.732,2	1.959,5	1.792,1	1.870,6	1.827,3		CBvS
• Aluinaarde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		CBvS
• Olie	178,1	206,6	171,0	154,4	204,0	347,3	261,8		CBvS
• Rijst en bananen	51,0	52,6	45,6	43,5	34,5	25,9	28,6		CBvS
• Hout en houtproducten	59,5	69,1	71,4	89,1	72,3	85,9	74,7		CBvS
• Vis en garnalen	38,8	41,6	37,5	33,6	31,9	32,4	39,1		CBvS
• Overige goederen	56,1	68,6	68,7	65,1	69,0	86,7	129,9		CBvS
• Net exports goods under merchanting	-6,9	-5,0	2,8	-1,3	-0,2	7,9	-1,1		CBvS
• Diensten	158,3	170,7	157,4	102,6	95,9	143,0	173,5		CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>1.779,9</u>	<u>2.069,8</u>	<u>2.412,7</u>	<u>1.845,1</u>	<u>1.876,4</u>	<u>2.341,6</u>	<u>2.218,2</u>		CBvS
• Diensten	569,3	666,9	815,1	562,6	537,9	640,2	633,1		CBvS
Saldo Lopende rek. (mln. USD)	69,2	-118,7	-448,3	259,8	176,1	76,3	146,7		CBvS
Saldo Kap. + Fin. rek. (mln. USD)**	-112,6	-299,2	-535,1	219,9	-44,4	-19,4	-168,3		CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	1,9	-3,0	-11,2	9,0	5,8	2,2	3,9		CBvS/bewer SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)**	-3,1	-7,5	-13,4	7,6	-1,5	-0,6	-4,4		CBvS/bewer SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-4,5	-0,8	-7,3	-4,3	4,1	3,7	2,0		CBvS/bewer. SDMO
Totale goederen import (F.O.B. mln. USD)	<u>1.210,5</u>	<u>1.402,9</u>	<u>1.597,6</u>	<u>1.282,5</u>	<u>1.338,5</u>	<u>1.701,4</u>	<u>1.585,1</u>		CBvS
• Investing & transport	485,7	570,7	698,4	507,8	510,3	604,5	592,6		CBvS
• Olie	217,0	264,6	286,3	235,3	293,3	438,9	369,8		CBvS
• Voedingswaren	190,7	202,1	219,5	194,0	206,2	246,9	248,5		CBvS
• Chemische goederen	120,2	129,4	131,5	137,3	132,8	168,4	164,8		CBvS
• Overige goederen	196,8	236,2	262,0	208,1	195,9	242,7	209,4		CBvS
Internationale Reserve (mln. USD)	424,4	580,7	647,5	585,0	992,2	1.194,6	1.346,1		CBvS
Wereldmarktprijzen in USD									
Goud USD/troz	1.257,5	1.269,1	1.392,6	1.769,6	1.800	1.801	1.800	1.900	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	54,4	71,1	64,0	42,3	70,4	99,8	84,0	81,0	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	52,8	68,3	61,4	41,8	70,8	98,9	82,3	81,1	IMF proj.
Monetair en Financiële sector									
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	65,4	64,4	73,6	84,9	77,9	77,7	61,3	47,8	CBvS/bewer SDMO
Stand kredietverlen. a/d overheid (mln. SRD)	2.191,6	2.325,4	2.369,5	3.748	4.524	5.857	6.034	5.963	CBvS/bewer SDMO

Monetair en Financiële sector	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
Stand kredietverlen. a/d Private sector (mln. SRD)	8.164,1	8.094,6	8.218,8	10.787	12.805	19.762	24.267	24.048	CBvS/bewer SDMO
Verkoopkoers SRD/USD (e.o.p.)	7,5	7,5	7,5	14,3	21,3	31,9	36,4	30,9	CBvS
Verkoopkoers SRD/USD gemiddeld	7,6	7,5	7,5	9,4	18,5	24,6	36,7	31,5	CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro (e.o.p.)	8,9	8,6	8,4	17,6	23,0	33,9	37,8	32,0	CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro gemiddeld	8,5	8,9	8,4	10,8	21,1	33,6	38,3	33,0	CBvS
Gemid. SRD debet (leen) rentevoet	14,3	14,4	15,2	14,8	14,9	14,7	14,9	14,9	CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	17,4	10,1	11,7	11,9	9,4	85,0	30,0	45,0	CBvS
Gemid. USD debet (leen) rentevoet	9,1	8,3	8,6	7,9	8,5	8,2	8,1	8,1	CBvS
Gemid. Euro debet(leen) rentevoet	8,8	8,5	8,3	8,3	8,2	7,5	7,4	7,3	CBvS

Overheidsfinanciën en Staatsschuld (kasbasis)									
Primaire balans (% BBP)	-5,8	-6,8	-15,6	-7,5	3,5	0,6	1,3		MvF/bewer SDMO
Financieringstekort incl. statistische verschillen (% BBP)	-8,7	-10,1	-18,4	-9,6	1,7	-0,5	-1,6		MvF/bewer SDMO
Committeringstekort incl. statistische verschillen (%BBP)	-7,8	-6,8	-15,8	-11,0	2,4	0,0	-0,9		MvF/bewer SDMO
Primaire niet minerale balans in % niet-minerale BBP	-18,3	-20,6	-31,0	-19,4	-12,3	-19,2	-14,7		MvF/bewer SDMO
Fiscal impulse (%)	3,5	2,3	10,4	-11,6	-7,1	6,9	-4,5		MvF/bewer SDMO
Wettelijke staatsschuld (mld. SRD)	18,1	18,7	22,5	46,8	67,2	103,5	124,5		SDMO
Effectieve Staatsschuld (mld. USD)	2,4	2,5	3,0	3,3	3,2	3,2	3,3		SDMO
Buitenlandse Schuld (mld. USD)	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,4	2,6		SDMO
Binnenlandse Schuld (mld. USD)	0,7	0,7	1,0	1,2	1,0	0,8	0,7		SDMO
Binnenland schuld aan Algemene banken (mld. USD)***	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,07		SDMO
Wettelijke staatsschuld-BBP ratio (%)	47.1%	43.3%	43.3%	70.9%	110.7%	115.6%	139.2%		SDMO
Trekking op buitenlandse Leningen (mln. USD)	291,8	186,3	357,7	87,9	102,6	299,3	368,1		SDMO
Tot. schuldenlast betal. (mln. USD)	212,7	357,5	263,8	79,1	152,4	162,0	244,1		SDMO

Kwartaalstatistieken 2021-2023									
Betalingsbalans (kasbasis)	2022	2023	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Bron
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
Totale export- G+D (mln. USD)	686,2	626,6	547,5	668,5	690,5	672,7	680,3	698,8	CBvS
• Goud	509,0	450,3	393,6	465,6	517,8	476,2	481,9	514,4	CBvS
• Olie	78,0	73,7	52,3	73,4	62,4	76,7	66,8	64,1	CBvS
• Rijst en bananen	5,4	4,8	6,3	8,4	8,8	6,4	9,5	9,2	CBvS
• Hout en houtproducten	23,4	22,5	20,3	15,7	16,1	25,0	24,0	12,1	CBvS
• Vis en garnalen	5,4	4,8	6,3	8,4	8,8	6,4	9,5	9,2	CBvS
• Overige goederen	19,6	27,2	24,4	49,4	29,0	32,2	39,6	32,8	CBvS
• Net exports goods under merchanting	3,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,2	0,1	CBvS
• Diensten	41,3	41,1	40,7	44,6	47,1	47,1	49,0	55,1	CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	635,5	533,0	521,2	577,2	572,0	633,5	636,2	658,6	CBvS
• Diensten	164,9	145,3	148,2	166,8	171,0	230,3	217,4	224,7	CBvS
Saldo lopende rek. (mln. USD)	-49,3	63,5	-31,2	81,5	34,1	-14,8	29,6	24,1	CBvS
Saldo Kap. Fin. rek. (mln. USD)**	-180,9	101,6	-70,3	8,5	-224,2	10,1	3,4	-26,5	CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	-1.4	1.7	-0.8	2.2	0.9	-0.4	0.8	0.6	CBvS/bewer SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)	-5.0	2.7	-1.9	0.2	-6.0	0.3	0.1	-0.7	CBvS/bewer SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	0.4	0.9	-1.0	-1.4	-1.0	1.6	0.3	1.6	CBvS/bewer SDMO

Betalingsbalans (kasbasis)	2022	2023	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Bron
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
Totale goed. Import (F.O.B. mln. USD)	470.6	387.7	373.1	410.4	401.0	403.1	418.7	433.9	CBvS
• Investing & transport	168,1	150,0	147,9	148,6	145,4	170,1	170,5	186,2	CBvS
• Olie	130,8	87,2	71,0	106,2	93,6	94,5	90,3	79,0	CBvS
• Voedingswaren	69,9	57,6	61,3	62,0	67,4	54,8	66,3	68,5	CBvS
• Chemische goederen	40,5	39,7	45,0	39,5	40,5	32,4	37,6	41,6	CBvS
• Overige goederen	61,3	53,3	47,8	54,1	54,0	51,3	54,1	58,7	CBvS

Overheidsfinanciën (kasbasis)

Primaire balans (% BBP)	0,5	0,7	0,6	-0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	MvF/bewer SDMO
Financieringstekort inclusief statistische verschillen (% BBP)	-0,1	0,3	-0,1	-0,8	-1,1	0,0	0,0	0,0	MvF/bewer SDMO
Committeringstekort inclusief statistische verschillen (%BBP)	0,1	0,4	0,0	-0,5	-0,9	0,3	-0,8	1,1	MvF/bewer SDMO

Maandstatistieken mei 2023 – april 2024

Inflatie (%)	dec. 2023	jan. 2024	feb. 2024	mrt. 2024	apr. 2024	mei 2024	jun. 2024	jul. 2024	aug. 2024	sept. 2024	okt. 2024	nov. 2024	Bron
Inflatie – maand tov. maand daarvoor (%)	0,1	0,9	0,4	4,4	0,7	0,5	0,2	0,1	0,3	0,9	0,6	0,2	ABS
Inflatie – maand tov. maand vorige jaar (%)	51,6	49,0	46,0	43,1	39,5	35,8	32,6	29,1	25,8	22,7	20,2	17,9	ABS

Internationale in USD

Internationale Reserve	1.346,1												CBvS
------------------------	---------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	------

Wereldmarktprijzen in USD

Goud USD/troz	1.951	1.918	1.915	1.916	1.984	2.026	2.034	2.023	2.158	2.331	2.690	2.651	Wereld-bank
Ruwe aardolie USD/vat	75,7	77,7	80,6	83,6	88,0	81,5	81,2	83,3	78,1	72,4	74,0	72,3	Wereld-bank

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP), M0 en de stand v/d totale kredietverlening (mln. SRD)

Liquiditeitsquote	61,3	65,5	64,1	63,9	61,9	61,0	60,6	58,6	60,2	63,0	68,6		CBvS/bewer. SDMO
M0 (ruime def.)	28.816	29.073	29.226	28.809	28.238	27.768	27.123	27.113	27.785	28.663	30.565		CBvS
M2	83.115	83.207	81.477	81.240	78.715	77.497	77.040	74.488	76.524	80.086	87.184		CBvS
Stand tot. kredietverlen.	29.085	28.521	27.670	27.903	27.253	26.546	26.270	25.924	26.631	27.875			CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlening overheid	6.034	6.099	6.003	5.965	5.998	5.949	5.966	10.950	11.112	11.313			CBvS/Bewer. SDMO
Kredietverlening private sector	23.051	22.422	21.667	21.938	21.255	20.597	20.303	14.974	15.519	16.563			CBvS/Bewer. SDMO

CBvS Wisselkoersen (verkoopkoersen bankpapier) ****

SRD/USD (e.o.p.)	36,41	36,45	35,22	34,79	31,10	32,08	30,96	29,04	29,01	31,07	35,12	34,58	CBvS
SRD/USD gemiddeld	37,11	36,57	35,49	35,11	34,05	32,02	31,54	29,52	29,02	30,02	33,14	35,31	CBvS
SRD/Euro (e.o.p.)	37,88	38,44	36,74	36,53	32,99	33,86	32,05	30,64	31,07	34,17	37,26	35,71	CBvS
SRD/Euro gemiddeld	38,53	38,44	37,11	37,01	35,46	33,66	33,06	31,00	30,82	32,55	35,76	36,71	CBvS
Op SRD kredieten	14,9	15,1	14,9	15,1	14,9	14,7	14,7	14,7	14,7	14,6			CBvS
Interbancair SRD rentevoet	30,0	30,0	30,0	45,0	45,0								CBvS

	dec. 2023	jan. 2024	feb. 2024	mrt. 2024	apr. 2024	mei 2024	jun. 2024	jul. 2024	aug. 2024	sept. 2024	okt. 2024	nov. 2024	Bron
Op USD kredieten	7,9	8,1	8,1	8,1	8,0	8,1	8,3	8,4	8,5	8,4			CBvS
Op Euro kredieten	7,2	7,3	7,4	7,4	7,3	7,2	7,2	7,2	7,2	7,1			CBvS
Overheidsfinanciën (miljard SRD) en Staatsschuld (miljard USD)													
Tot. inkomsten kasbasis (in mld.)	3,37	3,16	3,52	3,17	3,22	3,03	3,10	3,58	2,27	4,32			MvF
Tot. uitgaven kasbasis	4,37	4,01	3,35	3,37	3,93	3,54	3,13	4,03	2,36	2,75			MvF
Primaire balans (%)	-0,2%	-0,1%	0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,1%	0,2%	0,0%	1,0%			MvF
Financieringsresultaat (%)	-0,2	(0,5)	0,1	(0,1)	(0,4)	(0,3)	0,0	(0,3)	(0,1)	0,9			MvF
Wet.staatsschuld (Mld. SRD)	125,4	120,5	116,5	116,0	111,4	106,5	103,9	98,7	99,1	106,0	117,0	116,8	SDMO
Schuld a/d CBvS (Mld. SRD)	9,1	9,3	9,1	9,1	9,1	9,0	9,0	8,9	8,9	8,9	8,9	8,8	SDMO
Schuld a/d Alg. Banken (Mld. SRD)***	3,5	4,0	3,6	3,5	3,2	2,7	2,6	2,8	2,6	2,6	2,7	2,7	SDMO
Effectieve Staatsschuld (Mld. USD)	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	3,4	3,4	3,4	3,3	3,3	SDMO
Buitenlandse schuld	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	SDMO
Binnenlandse schuld	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	SDMO
Wettelijke staats-schuld-BBP ratio (%)	99%	95%	92%	91%	88%	84%	82%	78%	78%	84%	92%	92%	SDMO
Trekking buitenlandse schuld (mln. USD)	33,4	1,8	0,1	33,4	5,1	8,6	30,6	6,9	0,7	31,1	17,4	5,0	SDMO
Tot. Schuldenlastbetal. (mln. USD)	9,2	32,9	22,4	27,0	26,9	53,9	19,2	40,7	12,5	13,2	34,9	45,6	SDMO

e.o.p. = end of period

n.b.= niet beschikbaar

ABS- Algemeen Bureau voor de Statistiek, IMF- Internationale Monetaire Fonds, CBvS- Centrale Bank van Suriname, MvF-Ministerie van Financiën & Planning,

SDMO- Suriname Debt Management Office (Bureau voor de Staatsschuld)

* bbp-cijfers voor 2020-2022 zijn voorlopige cijfers

** Dit is het saldo van vermogensoverdrachten van de financiële rekening van de betalingsbalans.

*** Binnenlandse schuld aan de Algemene Banken betreft schatkistpapier en verstrekte kredieten.

Uitleg bepaalde begrippen:

1. Overheids financieringstekort is het saldo van overheidsinkomsten minus uitgaven. Als het saldo een tekort is, dan zal dit tekort met het aangaan van schulden gefinancierd moeten worden en daarmee ook de staatsschuld doen stijgen.

2. Primair overheidssaldo is het financieringssaldo exclusief de interestbetalingen op overheidsschulden. Het primair saldo geeft aan in welke mate het beleid bijdraagt aan het aantrekken van nieuwe schulden, zonder rekening te houden met betalingen op oude schulden.

3. Het verschil tussen de effectieve en wettelijke staatsschuld is de wisselkoers die gebruikt wordt om vreemde valuta schulden om te zetten in SRD. Bij de compilatie van de wettelijke schuld moeten vreemde valuta schulden tegen het jaareinde wisselkoers van het laatst gepubliceerde bbp door het ABS, in SRD worden omgezet. Bij de effectieve schuld berekening, die gebaseerd is op de internationale schuld definitie, wordt de wisselkoers gehanteerd van het moment waarop de schuld betrekking heeft. De wet op de staatsschuld is bij de laatste aanpassing in maart 2023 in lijn gebracht met internationale standaarden.

4. De effectieve schuld-bbp ratio is berekend o.b.v. het bbp (projectie) van het respectieve jaar, terwijl de wettelijke schuld-bbp ratio gebaseerd is op het laatste bbp-cijfer van het ABS.